

Asia: VN/32076/2023

Lausuntopyyntö kotoutumislain mukaisista asetuksista

Lausunnonantajan lausunto

Asetus 1: VNa osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin sekä monialaisen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin sisällöstä ja toteuttamisesta (arviointiasetus)

Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) on pyytänyt Kainuun hyvinvointialuetta lausumaan kotoutumislain mukaisista asetuksista.

Kainuun hyvinvointialue (myöh. Kainuun hva) kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa kotoutumislain mukaisista asetuksista.

Muistiolounnoksessa todetaan: ”Kotoutumislain 15 §:n mukaan kunnan on yhdessä hyvinvointialueen kanssa laadittava monialainen palvelutarpeen arviointi kaikille alle kolme vuotta sitten maahan muuttaneille henkilöille, jotka ovat ulkomaalaislain 90 §:ssä tarkoitettuja kiintiöpakolaisia, alaikäisiä ilman huoltajaa tulleita lapsia tai nuoria, ihmiskaupan uhreja taikka toimeentulotukea muutoin kuin tilapäisesti saavia.” Kainuun hva toteaa, että asetusluonnos on kattava ja toteutuessaan antaa tarkkaa tietoa maahanmuuttajan kokonaistilanteesta.

Asetusluonnoksen 4 § esitetään, ”Osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi tai monialainen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi on toteutettava maahanmuuttajan äidinkielellä tai kielellä, jota maahanmuuttajan voidaan todeta asian laatuun nähden riittävästi ymmärtävän”. Mikäli mainittujen kohderyhmien osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi toteutetaan asetusehdotuksen mukaisesti, niiden toimeenpano edellyttää nykyistä enemmän asiaan perehtynyttä henkilöstöä, joiden työaika ohjataan mainitun asiakasryhmän tarpeisiin. Se tarkoittaa myös lisääntyviä tulkkauspalvelukustannuksia, ja siten henkilöstö- ja tulkkausmäärärahan korotuspaineita.

Asiaa koskevassa muistiolounnoksessa todetaan, että ehdotuksella ei ole taloudellisia vaikutuksia. Kainuun hva jättää eriävän mielipiteen muistiolounnoksen väittämään. Lisäksi asiaan liittyvä

lakiluonnos ehdottaa hyvinvointialueille korvattavien kulujen maksuaikaa lyhennettäväksi nyt sovellettavaan lakiin nähden. Ehdotetulla rahoitusmallilla tilanne on hyvinvointialueelle kestävä.

Asetus 2: VNa monikielisen yhteiskuntaorientaation sisällöstä ja toteuttamisesta (yhteiskuntaorientaatioasetus)

Kainuun hva toteaa monikielisen yhteiskuntaorientaation sisällön ja toteutustavan kattavaksi ja kannattaa sitä. Lisäksi huomioidaan, että 70 tuntia on noin laajan tietopaketin opiskeluun ja omaksumiseen varsin lyhyt aika. Asetukseen tulisi lisätä kohta, jolla varmistetaan maahanmuuttajan yhteiskuntaorientaation taitotaso ja sitoutuminen/asennoituminen yhteiskuntaorientaatioon. Yhteiskuntaorientaatiota on pidettävä merkittävänä osana kotoutumista, ja sen omaksumisella mahdollisesti vähennetään mm. radikalisoitumista ja sosiaalipalvelujen tarvetta.

Asetus 3: VNa alaikäisenä ilman huoltajaa tulleen lapsen edustajan palkkion maksamisen perusteista ja palkkion suuruudesta, korvattavista kuluista sekä menettelystä palkkion maksamisessa ja kulujen korvaamisessa (edustajanpalkkioasetus)

Kainuun hva toteaa, että ehdotettu asetuksen sisältö on selkeä ja yksityiskohtainen.

Asetus 4: VNa laskennallisen korvauksen perusteista ja maksatuksesta (korvausasetus)

Muistiolounnoksessa todetaan: ”Voimassa olevan kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaan lain 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuille henkilöille tarjotusta tulkitsemisesta on maksettu korvauksia kunnille ja hyvinvointialueille todellisten kustannusten mukaan ilman aikarajaa. Korvausjärjestelmän yksinkertaistamiseksi ja hallinnollisen taakan vähentämiseksi 1.1.2025 voimaan tulevassa kotoutumislaisissa säädetään, että tulkitsemisen korvaukset jyvitetään osaksi laskennallista korvausta.”

Muistiolounnoksessa todetaan, että kunta ja hyvinvointialue voivat rahoittaa tulkitsemisen

kustannukset saamastaan laskennallisesta korvauksesta tai muusta rahoituksestaan, sillä

laskennallinen korvaus ei ole korvamerkittyä. Kainuun hva jättää eriävän mielipiteen ehdotettuun rahoitusmalliin. Kainuun hva pitää hyvinvointialueen kustannuskehityksen, viranomaisen oikeusturvan, asiakkaan oikeusturvan ja palvelutarpeen selvittämisen näkökulmasta tärkeänä, että hyvinvointialueilla, kunnissa ja työvoimaviranomaisissa on käytettävissä toteutuneita kustannuksia vastaava euromäärä tulkkauspalveluihin.

Kainuun hva muistuttaa hyvinvointialueen veloitteesta järjestää tulkkaus kustannusvaikutuksista riippumatta hallintolain 26 § sekä sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 4 § 2 mom. ja 5 § 2 – 4 mom. nojalla. Mikäli todellisten tulkkaus-kustannusten korvaaminen

hyvinvointialueille lakkaa, osa tulkkauskuksista tulee kokonaisuudessaan hyvinvointialueen kustannettavaksi, mikä ei ole tarkoituksenmukaista ja rasittaa hyvinvointialueen taloutta.

Muistioloonnoksessa on jo valmiiksi huomioitu riskiskenaario siitä, jos viranomaisten järjestämän tulkitsemisen vähentäminen johtaisi sukulaisten tai ystävien tulkkina käytön lisääntymiseen, voisi seurauksena olla väärinkäsityksiä sekä puolueellisuutta asioiden hoidossa esimerkiksi niin, että naisen todellinen mielipide ja tahto välittyy hyvinvointialueelle virheellisenä. Viranhaltijalla on vaade objektiviteettiin, minkä toteuttaminen osana hyvää hallintoa voi näissä tilanteissa vaarantua. Lisäksi on huomioitava, että koulussa huoltajiaan nopeammin suomen kieltä oppinut lapsi voi joutua huoltajansa kanssa viranomaisessa tai terveyspalveluissa asioidessaan tulkin rooliin, ja siten ikätasoaan ja kehitystään vastaamattomaan tilanteeseen, mitä on pidettävä lapsen edun vastaisena.

Asetus 5: VNa kotoutumisen edistämisen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavista tiedoista (tietoasetus)

Kainuun hva toteaa, että asetuksen sisältö on riittävän yksityiskohtainen.

Muut huomiot

-

Halonen Timo
Kainuun hyvinvointialue

Hälinen Elina
Kainuun hyvinvointialue